

Jakościowa kredytobiorcy

ocena

Ocena jakościowa klienta obejmuje następujące zagadnienia [A. Rymka, *Kredyty...*, op. cit., s. 151.]:

- sprawność funkcjonowania firmy,
- poziom i doświadczenie jej kierownictwa,
- jakość zarządzania,
- jakość dokumentów przedkładanych przez firmę,
- dotychczasową współpracę z bankiem w aspekcie terminowości regulowania zobowiązań i wiarygodności udzielanych informacji,
- opinia środowiska o firmie (opinie klientów, konkurencji).

Odmienne postępowania wymagają:

1. firmy, które rozpoczynają działalność gospodarczą, co do których i brak jest informacji na temat ich kondycji ekonomiczno-finansowej; cechą charakterystyczną tych podmiotów gospodarczych jest niewielki kapitał, lub jego brak,

2. firmy, które utraciły zdolność kredytową,

3. duże przedsięwzięcia inwestycyjne, charakteryzujące się wielością i złożonością zagadnień, które muszą być dokładnie przeanalizowane. Wszystkie wymienione wyżej przypadki, ze względu na swoją specyfikę, obarczone są wyższym ryzykiem w porównaniu do podmiotów gospodarczych już funkcjonujących.

Analizując ryzyko związane z oceną kondycji ekonomiczno-finansowej firmy, należy zwrócić uwagę na występujące w coraz większym zakresie w polskiej gospodarce, powiązania kapitałowo-organizacyjne oraz personalne (rodzinne) między podmiotami gospodarczymi. Pojawiające się i rozwijające się więzi między różnymi uczestnikami życia gospodarczego są

zjawiskiem charakterystycznym dla gospodarki rynkowej. Zjawisko to może powodować, i często powoduje, negatywne konsekwencje w postaci dużych strat dla banków kredytujących klientów powiązanych wzajemnie ze sobą. Stanowi więc istotny element ryzyka związanego z oceną kondycji ekonomiczno-finansowej firmy połączonej różnymi więzami z innymi podmiotami gospodarczymi.

Pojęcie „grupy połączonych ze sobą klientów”, można zdefiniować następująco: „dwie lub kilka osób fizycznych lub prawnych, które otrzymały kredyty z tej samej instytucji kredytowej przedsiębiorstwa zależnego od tej instytucji albo na wspólnej lub oddzielnej podstawie, które są jednak na tyle wzajemnie powiązane, że:

– jedna z nich posiada dominujący wpływ bezpośredni lub pośredni na pozostałe..., lub

– ich skumulowane kredyty przedstawiają dla instytucji kredytowej na tyle całościowe ryzyko, będąc wzajemnie tak od siebie zależne, że jeżeli jeden klient popadnie w trudności finansowe, inni lub wszyscy z dużym prawdopodobieństwem natkną się na trudności w spłacie kredytu. Jako przykłady takich zależności instytucja kredytowa powinna uwzględnić następujące okoliczności: wspólna własność, wspólna dyrekcja, wzajemne poręczenia, bezpośrednie zależności handlowe, które nie mogą być zastąpione w krótkich terminach.

W przypadku zaobserwowania wymienionych zależności, zobowiązania takie powinny być traktowane jako całościowe” [Zalecenie Komisji EWG z dnia 22 grudnia 1986 r. w sprawie nadzoru i kontroli wielkich kredytów udzielanych przez instytucje kredytowe.]

Tak więc próbując rozszyfrować powiązania kapitałowo-organizacyjne i personalne konkretnej firmy należy:

- określić udziałowców (właścicieli) oraz wysokość tych udziałów,

- określić udziały firmy i ich wysokość w innych podmiotach gospodarczych,
- sprawdzić, czy członkowie kierownictwa firmy znajdują się we władzach innych podmiotów gospodarczych,
- sprawdzić, czy firmy udzielają sobie na wzajem poręczeń i do jakiej wysokości,
- sprawdzić, czy właścicielami (współwłaścicielami) albo członkami władz różnych firm są osoby blisko ze sobą spokrewnione,
- ustalić, czy między firmami występują zależności handlowe, trwałe więzi kooperacyjne,
- ustalić, czy występują zależności organizacyjne między firmami.

Jak z tego wynika, ocena ryzyka wynikającego z powiązań kapitałowo-organizacyjnych i personalnych podmiotu gospodarczego jest zagadnieniem skomplikowanym i pracochłonnym. W szczególności jest to zadanie bardzo trudne w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, spółek cywilnych. Podobnie przedstawia się sprawa w odniesieniu do głównych udziałowców i akcjonariuszy spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i spółek akcyjnych, którzy niechętnie udzielają informacji na temat majątku osobistego.

Wcześniejsze rozpoznanie rodzaju i stopnia powiązań, jakie występują między kredytobiorcami, pozwala uniknąć ryzyka zbyt dużego zaangażowania środków banku w finansowanie ich działalności. Może uchronić bank przed znacznymi stratami. Należy jednak pamiętać o tym, że powiązania już występujące, z upływem czasu, jeszcze bardziej komplikują się. Wymagają więc systematycznej obserwacji.

Obserwacja stosunków bank – klient powinna obejmować między innymi:

1. sposób i terminowość regulowania-zobowiązań wobec banku i innych wierzycieli,

2. zapotrzebowanie na środki pieniężne i stan środków na rachunkach w poszczególnych okresach (ewentualnie dniach),
3. solidność i kwalifikację kadry kierowniczej przedsiębiorstwa, zwłaszcza w zakresie problematyki finansowej,
4. ocenę dotychczasowej realności planów sporządzonych przez przedsiębiorstwa, przede wszystkim w zakresie zapotrzebowania na kredyt i termin jego zwrotu.

Podstawowymi dokumentami otrzymywanymi przez bank od przedsiębiorstwa są: roczny bilans i rachunek wyników. Na ich podstawie przedsiębiorstwo lub bank powinien sporządzić zestawienie przepływu środków pieniężnych.

Bilans ukazuje finansowy obraz przedsiębiorstwa, tj. majątek firmy oraz źródła jego finansowania. Dane zawarte w bilansie odzwierciedlają rezultaty wszystkich decyzji i zdarzeń gospodarczych jakie miały miejsce w przedsiębiorstwie w danym okresie (w tym zysk lub stratę w okresie poprzednim). Informacje te wykorzystywane są przede wszystkim do badania struktury majątku i oceny sposobu finansowania składników majątkowych. Dlatego analiza bilansu to głównie badanie wzajemnych proporcji wewnątrz aktywów i pasywów oraz proporcje pomiędzy grupami pasywów (źródła finansowania) i odpowiadającymi im elementami aktywów (majątek firmy).

Struktura aktywów powinna oddawać charakter prowadzonej działalności. Im wyższy stopień kapitałochłonności tym niższy powinien być udział majątku trwałego w części aktywnej bilansu. Niski udział majątku trwałego może być spowodowany dekapitalizacją majątku, dzierżawieniem majątku trwałego lub wręcz nieracjonalną gospodarką (nadmierny udział zapasów, znaczny wzrost należności). W przypadku działalności wymagającej dużego zaangażowania kapitału obrotowego, wysoki udział środków trwałych może świadczyć o przeznaczeniu funduszy na inwestycje nieproduktywne, ale także o tym, że

przedsiębiorstwo znajduje się w początkowej fazie ekspansji na rynek.

W zależności od branży, stosunek majątku trwałego (MT) do obrotowego (MO) jest różny. Różnice te przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Stosunek majątku trwałego do obrotowego

	MT	MO
handel	30 %	70 %
transport	90 %	10 %
przetwórstwo	50 %	50 %

Źródło: A. Rymka (red.), *Kredyty. Poradnik dla praktyków. Tom 1*, Wyd. Twigger, Warszawa 1993, s. 164.

Ponieważ realnym zabezpieczeniem zaciągniętych zobowiązań jest majątek przedsiębiorstwa, skala zadłużenia nie powinna przekraczać łącznej wartości aktywów. Za sytuację bezpieczną uznaje się taką gdy pasywa bieżące stanowią najwyżej 50% bieżących (łatwych do upłynnienia) aktywów. Przewaga bieżących zobowiązań nad bieżącymi aktywami może powodować kłopoty z utrzymaniem płynności finansowej.

Wysokość kapitału powinna odpowiadać wysokości aktywów trwałych, przy czym część majątku może być finansowana zadłużeniem długoterminowym, lecz zadłużenie to nie powinno przekraczać środków kapitałowych więcej niż dwukrotnie.

Za minimalne zabezpieczenie zobowiązań finansowych uważa się sytuację gdy aktywa bieżące finansowane są w całości przez pasywa bieżące, a środki trwałe i pozostałe aktywa finansowane są, w 1/3 przez kapitał i w 2/3 przez zadłużenie długoterminowe.

Jednym z istotnych elementów oceny przedsiębiorstwa jest jego zdolność do generowania zysku. Dla analityka oprócz bezwzględnych wielkości różnych kategorii zysku ważna jest droga jaką firma osiąga swój wynik finansowy. Do tego celu

służy sprawozdanie finansowe, które przedsiębiorstwa sporządzała w układzie miesięcznym – rachunek wyników.

Zarówno bilans jak i rachunek wyników są sprawozdaniami pokazującymi stan przedsiębiorstwa w danym momencie – nie pokazują w sposób dynamiczny przepływów strumieni pieniężnych. Tę rolę pełni zestawienie przepływu środków pieniężnych – *cash flows*. W zestawieniu tym rejestruje się sposoby pozyskania i rozdyktowania przez przedsiębiorstwo środków pieniężnych. Umożliwia to określenie kierunku przepływu strumienia pieniędzy i jego wielkości oraz ich stanu na koniec danego okresu. Zestawienie to uwzględnia również te rodzaje wpływów i wydatków, które z konieczności nie mogą być zamieszczone w sprawozdaniu – rachunek kosztów. Dotyczy to przede wszystkim takich wpływów, jak: emisja papierów wartościowych, kredyty długo- i krótkoterminowe oraz wydatków takich jak: inwestycje, przyrost zapasów surowców i materiałów, spłaty zaciągniętych kredytów.

Przez wpływy rozumie się wszelkie zasilenia dopływające do przedsiębiorstwa w danym okresie, niezależnie od źródeł ich pochodzenia.

Przez wydatki rozumie się wszelki odpływ środków pieniężnych w danym okresie.

Dodatniego wyniku przepływów pieniężnych nie należy interpretować jednoznacznie. Przyrost gotówki w danym okresie, zapewniający płynność finansową, może być rezultatem zewnętrznych źródeł finansowania (kredyty, zobowiązania), co w dłuższym okresie czasu może spowodować pogorszenie płynności i brak środków pieniężnych. Z kolei przyrost środków pieniężnych wynikający z zyskowych operacji jest zjawiskiem pozytywnym, lecz utrzymujący się w dłuższym okresie, może być oznaką braku koncepcji rozwojowych przedsiębiorstwa.

Utrzymujący się ujemny wynik przepływów pieniężnych najczęściej jest spowodowany wysokimi obciążeniami z tytułu

podatków i obsługą kredytów, ale może także świadczyć o przeinwestowaniu przedsiębiorstwa a przede wszystkim o niskiej zyskowności operacji.

Jakościowa ocena kredytobiorcy to proces oceny czynników niemierzalnych, które mogą wpływać na zdolność kredytową oraz wiarygodność klienta ubiegającego się o kredyt. Ta forma analizy jest istotna dla instytucji finansowych, ponieważ dostarcza cennych informacji o ryzyku związanym z udzieleniem kredytu, które mogą być trudne do uchwycenia poprzez analizę samych wskaźników finansowych. Obejmuje szereg aspektów, takich jak reputacja, historia kredytowa, zarządzanie, warunki branżowe, oraz otoczenie rynkowe, w którym działa klient. W szczególności jakościowa ocena pomaga przewidzieć zdolność klienta do spłaty zobowiązań oraz umożliwia bardziej zróżnicowane podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym.

Jednym z kluczowych aspektów jakościowej oceny kredytobiorcy jest jego reputacja, czyli postrzeganie klienta na rynku, wśród dostawców, partnerów biznesowych oraz innych interesariuszy. Dobra reputacja może świadczyć o rzetelności i stabilności kredytobiorcy, co pozytywnie wpływa na ocenę ryzyka. Instytucje finansowe analizują reputację klienta poprzez jego historię współpracy z bankami, skargi klientów lub dostawców, a także opinie medialne. W sytuacji, gdy firma ma dobrą reputację i długotrwałe relacje biznesowe, może być bardziej skłonna do zachowania stabilności finansowej i terminowej spłaty zobowiązań.

Historia kredytowa to kolejny ważny aspekt jakościowej oceny kredytobiorcy. Obejmuje ona informacje na temat dotychczasowych zobowiązań, terminowości spłat oraz relacji z poprzednimi instytucjami finansowymi. Klient z solidną historią kredytową, który dotychczas spłacał zobowiązania w terminie, jest oceniany jako mniej ryzykowny, ponieważ wykazał się odpowiedzialnym podejściem do regulowania długów. W przeciwieństwie do tego klienci z negatywną historią kredytową, na przykład zaległościami w spłatach lub częstymi

opóźnieniami, mogą zostać ocenieni jako bardziej ryzykowni. Historia kredytowa jest także wskaźnikiem stabilności finansowej kredytobiorcy, ponieważ regularność i terminowość spłat pokazują, w jakim stopniu klient potrafi zarządzać swoimi zobowiązaniami.

Kolejnym istotnym czynnikiem jest jakość zarządzania, czyli umiejętności i kompetencje kadry zarządzającej przedsiębiorstwem. Wysokiej klasy zespół zarządzający, który posiada doświadczenie i umiejętności w branży, jest bardziej prawdopodobny, aby skutecznie prowadzić firmę nawet w trudnych warunkach gospodarczych. Analiza jakości zarządzania polega na ocenie doświadczenia, wykształcenia oraz stabilności kadry zarządzającej. Zespół z odpowiednim doświadczeniem oraz umiejętnościami zarządzania ryzykiem finansowym zwiększa wiarygodność przedsiębiorstwa w oczach instytucji finansowej. Banki często przyglądają się rotacji kadr oraz historii zaangażowania liderów, aby zidentyfikować możliwe ryzyka zarządcze, które mogą wpłynąć na stabilność finansową firmy.

Warunki branżowe i otoczenie rynkowe, w którym działa kredytobiorca, są kolejnymi kluczowymi elementami jakościowej oceny. Przedsiębiorstwo działające w stabilnej i rozwijającej się branży może być postrzegane jako mniej ryzykowne, ponieważ popyt na produkty lub usługi będzie bardziej przewidywalny i mniej podatny na kryzysy gospodarcze. Z kolei firmy działające w branżach o dużej konkurencji, cykliczności lub sezonowości mogą zostać ocenione jako bardziej ryzykowne ze względu na większe wyzwania związane z generowaniem regularnych przychodów. Banki analizują również otoczenie makroekonomiczne, w tym trendy ekonomiczne, polityczne oraz zmiany regulacyjne, które mogą wpłynąć na stabilność kredytobiorcy.

Analiza jakościowa obejmuje także ocenę potencjału rozwoju i innowacyjności przedsiębiorstwa. Firmy, które wykazują zdolność do adaptacji i wdrażania innowacyjnych rozwiązań, mają większe szanse na sukces w dłuższej perspektywie

czasowej. Innowacyjność może świadczyć o elastyczności przedsiębiorstwa i umiejętności dostosowania się do zmieniających się warunków rynkowych. Firmy zdolne do wprowadzania nowych produktów, ulepszania procesów lub korzystania z nowych technologii mają większą szansę na utrzymanie konkurencyjności, co może pozytywnie wpłynąć na ocenę jakościową kredytobiorcy.

Jakościowa ocena kredytobiorcy ma na celu nie tylko zrozumienie jego bieżącej sytuacji finansowej, ale także oszacowanie jego zdolności do zarządzania ryzykiem i adaptacji do zmiennych warunków rynkowych. W połączeniu z analizą ilościową, która obejmuje wskaźniki finansowe, analiza jakościowa dostarcza bardziej wszechstronnego obrazu kredytobiorcy, pozwalając instytucjom finansowym na lepsze zarządzanie ryzykiem.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.